עין משפט נר מצוה

נז א מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה ה ופכ"ד הלכה א סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף יג:
נח ב מיי' שם פכ"ד הלכה כ טוש"ע שם סעיף יח:
נט ג מיי' פכ"ד שם הלכה א סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רלח סעיף א:
ס ד מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ב:
סא ה מיי' שם הל' א סמג שם טוש"ע אה"ע סי' לב סעיף א וסי' נא:
סב ו מיי' שם הל' ג וסמג שם טוש"ע שם סי' נא בהגה"ה:
סג ז מיי' שם הלכה א:
סד ח מיי' שם הלכה ב:
סה ט מיי' שם הל' א ג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' יג סעיף ב:
סו י מיי' פ"ג מהל' גירושין הל' ג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קכ סעיף ג:
סז כ מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ג ועיין כמ"מ סמג עשין צד טוש"ע אה"ע סי' קי סעיף א:
סח ל מיי' פ"ג מהל' גירושין הל' ג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קכ סעיף ג:
סט מ מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ד סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' מט סעיף ג וטוש"ע אה"ע סי' קכ סעיף ג בהגה"ה:
ע נ (מיי') סמג שם טוש"ע ח"מ שם ס"ד:

מסורת הש"ס

א) [לקמן קסח.] ב"מ יג., ב) [וליכא למיחש למחר בשקרא כיון שהוא כותב חותמו עי' תוס' ב"מ יג: ד"ה כותבין], ג) לעיל פו: קנח. [קדושין ס.], ד) כתובות קב: [קדושין ט:], ה) [במשנה שבמשניות שניהם וכן גרסה בפי' הרשב"ם], ו) [נ"ל בכתובות קב:], ז) רש"א האשה הולה, ח) רש"ל וגי' רש"א של יוסף בן שמעון שאומר על פלונית שי' אשת שמעון שא"כ.

כותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו ואין כותבין למלוה עד שיהא לוה עמו והלוה נותן שכר כותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו ואין כותבין ללוקח עד שיהא מוכר עמו והלוקח נותן שכר אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהם והחתן נותן שכר אין כותבין שטר אריסות וקבלנות אלא מדעת שניהם והמקבל נותן שכר אין כותבין שטרי בירורין וכל מעשה ב"ד אלא מדעת שניהם ושניהם נותנין שכר רשב"ג אומר לשניהם כותבין שנים לזה לעצמו ולזה לעצמו: **גמ'** מאי ובלבד שיהא מכירן אמר רב יהודה אמר רב ובלבד שיהא מכיר שם האיש בגט ושם האשה בשובר יתיב רב ספרא ורב אחא בר הונא ורב הונא בר חיננא ויתיב אביי גבייהו ויתבי וקמיבעיא להו שם האיש בגט אין שם האשה לא שם האשה בשובר אין שם האיש לא וליחוש דלמא כתב גיטא ואזיל וממטי ליה לאיתתיה דהיאך (א) וזמנין אזלא כתבה אשה שובר ויהבה לגברא דלאו דילה אמר להו אביי הכי אמר רב שם האיש בגט והוא הדין לשם האשה שם האשה בשובר והוא הדין לשם האיש וליחוש לשני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת דלמא כתיב גיטא ואזיל וממטי ליה לאיתתיה דהיאך אמר להו רב אחא בר הונא הכי אמר רב שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת אין מגרשין נשותיהן אלא זה בפני זה וליחוש דלמא אזיל למתא אחריתא ומחזיק ליה לשמיה ביוסף בן שמעון וכתיב גיטא וממטי ליה לאיתתיה דהיאך אמר להו רב הונא בר חיננא הכי אמר רב כל שהוחזק שמו בעיר שלשים יום אין חוששין לו לא איתחזק מאי אמר אביי דקרו ליה ועני רב זביד אמר רמאה ברמאותיה זהיר ההוא תברא דהוה חתים עלה רב ירמיה בר אבא אתיא לקמיה ההיא איתתא אמרה ליה לאו אנא הואי אמר אנא נמי אמרי להו לאו איהי היא ואמרו לי מיקש הוא דקשא לה ובגר לה קלא אמר אביי אע"ג דאמור רבנן

כיון

כותבין שטר ללוה. להיות מזומן בידו לתת למלוה כשילוה לו מעות אע"פ שאין מלוה עמו: **והלוה נותן שכר.** בגמרא [קסח.] פריך פשיטא דהלוה נותן שכר שהרי כל הנאה שלו: **אין כותבין שטרי אירוסין.** מפרש באלו מגלחין (מו"ק דף יח) שטרי פסיקתא כדרך גיגל כמה אתה נותן לבנך כך וכך כו': **אלא מדעת שניהם.** אבי חתן ואבי כלה: **ונשואין.** כתובה: **שטרי אריסות.** מקבל שדה למחצה לשליש ולרביע: **וקבלנות.** חכירות כך וכך כורין לשנה: **שטרי בירורין.** בגמ' [קסח.] מפרש: **כל מעשה בית דין.** כגון אדרכתא דמודעינן ללוה ואזיל ופרע נמרס שיכתב: **ושניהם נותנין שכר.** בשטרי בירורין. ובגמ' [שם] מפרש פלוגתייהו: **שניהם.** העדים כותבין שני שטרות לזה אחד ולזה אחד: **גמ' שיהא מכיר שם האיש בגט.** הסופר והעדים צריכין שיכירו שזהו שמו דליכא למיחש אין גט זה אלא לאיש אחר ויבא לרמות ולהגבות כתובה לשום אשה כדתנן (כתובות דף פט.) הוציאה גט ואין עמה כתובתה גובה כתובה: **ושם האשה בשובר.** שלא תרמה ליתנו לאיש שגרש אשתו ותפסיד כתובתה על ידה: **ומגרש לה.** ומתכוין להתירה לינשא שלא כדין: **אלא זה בפני זה.** דליכא למיחש מו מידי: **וניחוש דלמא.** נפיק לו לעיר אחרת כו'. לתנא דמתני' דבעי (ב) מכירין למה כותבין שום גט לשום אדם אף על פי שאנו מכירין שמו והלא שמא יוסף בן שמעון זה מעיר אחרת בא לכאן והיה שמו ראובן בן יעקב ועתה הרגיל והחזיק שיקראו לו כאן ראובן לפי שרוצה לגרש אשת ראובן בן יעקב שבמקום פלוני: **אין חוששין לו.** דכל כך לא היה מחליף שמו זמן מרובה פן יודע הדבר: **ברמאותיה.** ידע ויזהר לענות הלכך אין תקנה עד דליתחזק: **ההוא סברא דהוה חתים עלה רב ירמיה בר אבא.** לאחר זמן אתאי ההיא איתתא לקמיה לתבוע כתובה ואמרה לו לאו אנא הואי אותה אשה שאתה אומר שחתמת על שוברה ושמא אשה אחרת ששמה כשמי ושם בעלה כשם בעלי אבל אני לא התקבלתי כתובתי עדיין: **אמר לה אף אנא אמרי לכו.** לסהדי החתומים עמי על השובר שאינך אותה האשה שחתמנו על שוברה והדין עמה והם השיבו לי שטעיתי במה שנשתנה והוחלף קולה והדין עמהם וכבר התקבלת כתובתך: **מיקש קשיא.** הזקינה וכבר נשתנה ונעשה קולה עבה:

כיון

כותבין שטר ללוה. בהא נמי פריך (ג) התם וניחוש שמא כתב ללוות כו' ומוקי לה בשטרי אקנייתא ואביי אמר עדיו בחיתומיו זכין לו: **וליחוש** דלמא כתביה לאתתא דלאו דיליה ומגרש לה. פירש רשב"ם ומתכוין להתירה להנשא שלא כדין ותימה לי והא בפני עדים יתננו לה והם יקראו את הגט כדאמרינן בגיטין (דף יט:) דמיבעי לאקרויי גיטא ויראו העדים (ד) שאין זה שם האיש ועוד בלאו הכי ליחוש דלמא כתביה לאיתתא דלאו דיליה כיון שאין מכירין האשה ויכתוב הגט לאיש אחר (ה) כשמו ויתן הגט לאיש אחר ששמו כשמו ויתן הגט לאשת האיש להוציא מבעלה כתובתה וכן נ"ל דמקשה ול"ג ומגרש לה: **שם** האיש בגט וה"ה לשם האשה. תימה אמאי נקט שם האיש בגט ושם האשה בשובר וי"ל דלא חש לפרש כולהו אלא נקט שם אותו דמכתיב הכתב דעלייהו קתני במתני' והוא שיהו' מכירן שהרי הזכירן ולהכי נקט להו רב ומתניתין גופה לכך דברו באלו לפי שכבר הוצרכו להזכירם וה"ה ודאי שם האחר משום משנה אחרת:

וליחוש לשני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת. ותימה אי בהוחזקו ואליבא דמאן אי לר"מ דאמר דעדי חתימה כרתי ליכא למיחש למידי שהגט לא יהיה גט מאחר שאין מוכיח מתוכו שהוא (ו) שלא כדאמר בכל הגט (גיטין דף כד:) כתב לגרש את הגדולה לא יגרש את הקטנה ודייק בגמרא הא גדולה מצי לגרש ומוקי לה משום הכי כר"א דאמר עדי מסירה כרתי ולא כרבי מאיר ומאי קאמר נמי שמגרשין נשותיהן זה בפני זה אפילו הכי לא מגרש אם לא יכתבו דורות ואי אליבא דר' אלעזר פריך לדידיה נמי לאו גיטא הוא שהרי צריכה להביא עדי מסירה שנתנו לה בעלה כיון שעדי חתימה אינם מוכיחין שבעלה נתנו וצריכה היא עדי מסירה להביאם לפנינו שבעלה מסר לה ותנקטם ולא תמצא ולמאי ניחוש לה ואי בדלא הוחזקו איירי דהשתא כרתי שפיר עדי חתימה שאין יודעים בעיר אלא בעלה (ז) ומאי מהני זאת אומרת שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת אין מגרשין נשותיהן אלא זה בפני זה מה תיקן הלא אין ידוע שיש שנים בעיר ולעולם יגרשנה זה בשם בעלה שלא בפניו כיון שלא הוחזקו ואור"י דבהוחזקו איירי ואליבא דר"א דקי"ל כוותיה פריך ואף על גב דעדי מסירה כרתי וצריכה להביא עדי מסירה ליחוש מאחר שכותבין לו גט בלא אשתו אז לא יעשו הגירושין בפניהם דלמא כתב גיטא כו' והעדים שידעו המסירה ויכירו אותו כי שמו יוסף בן שמעון כשם הכתוב (ח) בשטר וגם יכירו שם האשה המקבלת אותו בשם שכתוב בשטר ולא יתנו לב לדעת אם יש עוד יוסף ב"ש אחר לבד מאותו ואם נשותיהם שוות כמו כן ואולי זאת אשת חברו וכשתבא לב"ד תביא עדי מסירה שתאמר אלו העדים ראו דיוסף ב"ש בעלי נתן לי הגט והן אומרים כן כדפרישית ואח"כ לא יחקרום ב"ד ולאו לומר שמא טעיתם כך וכך כדפרישית ומשני הכי אמר רב שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת אין מגרשין נשותיהן אלא זה בפני זה ומאחר שנתקן כך לעולם חוקרין ב"ד ולאו אם שני יוסף היו שם ואם היו שם שנים אין חוששין שם כלל וכמו שפירש רבי וליחוש לשני יוסף בן שמעון דאיירי שהוחזקו צריך לפרש כמו כן קושיא לאשונה דפריך וליחוש דלמא כתב כשהוחזקו דוקא דאי לא הוחזקו לא הוה מיבעי ליה לרב למימר וה"ה לשם (ט) האיש ואע"ג דאביי חייש לשני ילמק בפ' האשה (יבמות קטו: ושם) אע"ג דלא הוחזקו רבא לא חייש התם ורבה נמי לא חייש היכא דלא הוחזקו כדמוכח בפ"ק דב"מ (דף יח: ושם ד"ה נפק) (ובכל הגט) ולמאי דפרישית דמוכח בכל הגט (גיטין כד: ושם ד"ה בעדי) דלר"מ אין יכולין שני יוסף בן שמעון לגרש נשותיהן עד שיכתבו דורות כיון דעדי חתימה כרתי אין גט אלא אם כן מוכיחין עדים הכתובין בו שבעלה נתנו לה קשה עלה דמדאוקמי פרק המגרש (שם דף פו: ושם) מתני' דשני גיטין ושמותיהן שוין כר"מ דוקא ודאי אפי' תימא ר' אלעזר ומיהו כר' מאיר משמע דאתיא לה שפיר והיכי ניחא ליה לר' מאיר הא מוכח בכל הגט דלר' מאיר אין שני יוסף בן שמעון יכולין לגרש נשותיהן אלא אם כן יכתבו דורות ויש לומר דכי מוקי לה כר' מאיר סבר שאינם שוין לגמרי שהרי שלשום בדורות או סימן דעכשיו העדים החתומים מוכיחין שמיד בעלה בא הגט אם הוא בידה ומה שקורא אותם שוין לפי שבמקום נתינתו אין מי שיכיר הדורות: **ומחזיק** ליה לשמיה יוסף בן שמעון. תימה מה בכך הלא צריך שיכיר שם האשה בגט ואשתו לא יכירו בשמה ולא שייך למימר שיחזיק ויש לומר שגם אשתו באה עמו אי נמי מכירין את אשתו (י)[שלו על ידי פלוני ופלוני שאמרו] שהיא אשתו של זה אבל לא שמעו איך הוא שמו שיאמרו שפלונית היא אשת ראובן שאם כן יודעים שאין שמו יוסף בן שמעון:

כיון

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' וממטי ליה לאיתתיה דהיאך ומגרש לה וזמנין אזיל כתבה אשה כצ"ל וכ"כ גירסת רש"י: (ב) רשב"ם ד"ה וניחוש וכו' דבעי מכירין וכו' והיה שמו ראובן ועתה הרגיל והחזיק שיקראו לו כאן יוסף לפי שרוצה לגרש אשת יוסף בן שמעון שבמקום פלוני: (ג) תוס' ד"ה כותבין וכו' נמי פריך בפ"ק דב"מ וניחוש שמא: (ד) ד"ה וליחוש דלמא וכו' ותימה לי וכו' שאין זה שם האיש ועוד. נ"ב [אלא לומר דהקושיא] דליחוש שמא יכתוב גט לאשה ששמו כשם בעלה דא"כ למה נקט ומגרש לה ומקשה שיבא לקלקל להתירה שזה דוחק ומשמע דמוקי ה"ל להקשות ליחוש שיבא להגבות כתובתה [ולאשתו לא אפקין] דלשמעיה להקשות לליחוש לב' יוסף בן שמעון אלא ליחוש שיתחזק הגט לאשה אחרת אע"פ שאין שמו כשם בעלה דלפי זה ליכא להקשות לליחוש שיבא להגבות [כתובתה] לגבי שתגבה]: נ"ל להגבות לה כתובתה [ויתחזק] שאין בגט כתוב על שם בעלה אלא לאשתו קלקול שיבא להתירה שפיר יש להקשות לליחוש דלקמיה אם ניתנה ולא תגבה להגבות כתובתה כך הביאו התוספות מפרשים ונחלקו ועל זה הקשו אלא כיון שהעדים צריכין שיקראו את הגט יראו שאין זה שם בעלה [ומשום הכי מפרשים דאחרי] משום שמא יצא להגבות כתובתה והכי שיחתום גט לאשה שאינו כשם בעלה ול"נ ומגרש לה: (ה) באד"ה ויכתוב הגט לאיש אחר ששמו כשמו ויתן הגט לאשת האיש להוציא כנ"ל ותי' ויתן הגט לאיש אחר ששמו כשמו נמחק: (ו) ד"ה וליחוש לשני וכו' מתוך שהוא שלא כדאמר בכל הגט: (ז) באד"ה שאין יודעים בעיר אלא בעלה א"כ מאי מהני: (ח) באד"ה כשם הכתוב בגט וגם יכירו האשה המקבלת אותו כשם שכתוב בגט לא יתנו לה: (ט) באד"ה לשם האשה ואע"ג דאביי חייש:

* * *

מוסף רש"י

כותבין שטר למוכר. [illegible]

* * *

רבינו גרשום

נותן השכר. כגון הגט לסופר: אמר רב ובלבד שיהא מכיר שם האיש בגט. שכן הוא שמו בודאי שאם אין מכירין יש לחוש שמא עשאו יבנה שמו יוסף בן שמעון כשם חבירו ויוליך לאשתו של אותו ששמו כן ויתן לה הגט כדי שתגבה כתובתה מבעלה שעשה עמה קנוניא. וכן הכי נמי שם האשה בשובר צריך שיהא מכיר שם האשה בשובר שכך שמה בודאי דאם אין מכירה יש לחוש שמא תוליך זה השובר לבעלה של אשה ששמה כן ויאמר גרשתיה ופרעתיה כתובתה וזהו השובר ועשתה עמו קנוניא: וליחוש. אפי' הכי דמכיר שם האיש בגט ולא שם האשה יש לחוש דלמא שמיה כשם חבריה ושם אתתיה שכותב לה הגט יכנה אותה בשם אשת חבירו ואשתו של אין שמה כן כמו שם שכותב בגט אלא על שם אשת חבירו הוא כותב ואח"כ ממסרו הוא גט לאתתיה ומגרש לה על שם בעלה היינו תקלה הואיל דאין סופר מכיר שם האשה בגט. והכי נמי שם האיש בשובר אבל למיחש כי האי גוונא הואיל דאין מכיר שם בעלה ליחוש דלמא ממטיא האי שובר לגבר אחר דשם אתתיה כשמה דהא איתתא שהיא בשובר ואתו לידי תקלה דלא כבר כתובתך פרועה והרי שובר בידי הלכך צריך שיהא מכיר שם האיש והאשה. ואכתי אע"ג דמכירין שם האיש והאשה איכא למיחש לשני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת ושם נשותיהן שוה ואיכא למיחש דלמא כתב גיטא כו': אלא זה בפני זה. דהשתא ליכא למיחש: ואכתי אע"ג דמכיר שם האיש

רבינו גרשום (המשך)

ושם האשה איכא למיחש דלמא אזיל חד ראובן בן יעקב למתא אחריתי והחזיק לשמיה ויכב את שמו יוסף בן שמעון כשם חבריה וכתב גיטא וממטי ליה לאתתיה דהיאך דשכה כשם אתתיה ואתו לידי תקלה: כל שהוחזק שמו בעיר ל' יום אין חוששין. שכיונה שמו שהיה מתירא שמא יבוא אדם שיכיר שאין שמו כן ויתבייש משום הכי לאחר ל' כותבין: לא אתחזק מאי. דאכתי לא עמד ל' יום: אמר אביי כגון דקרו ליה. בפתע פתאום ועני ודאי שמו שהגילין לקרותו: ורב זביד אמר אין כותבין עד דאתחזק בעיר שמיה ל' יום משום דרמאה ברמיותיה ידע לזהר מיד כשקורין לו: ההוא תברא. שובר אשה מכתובתה שהוציא הבעל על אשתו והיא כופרת: אתאי לקמיה דרבה בר חנן אמרה ליה לאו אנא הואי. מעולם לא חתמתי על שובר שמא אשה אחרת היתה ששמה כשמי. ואמר לתלמידיו אנא נמי אמרי דלא איהי היא שאיני מכירה. אמרו לו ודאי היא היא שחתמת על שוברה אלא מיקש הוא דקשה ובגר לה קלא. כלומר בשביל שהזקינה נתחלפה קולה מכמות שהיתה